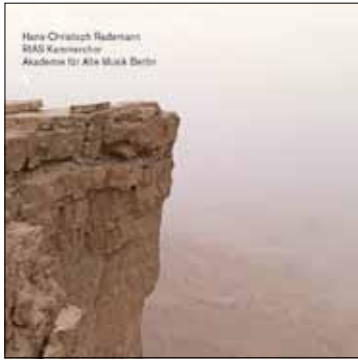

CD KLASSIEK

Tegen de wereld
Felix Mendelssohn

In een brief aan Julius Schubring, die zou instaan voor het libretto van het oratorium *Elias*, schreef Felix Mendelssohn (1809-1847) dat hij zich de profeet voorstelde als iemand die in aanvaring komt met de hele wereld. De basis van *Elias*, *Opus 70* vonden ze uiteraard in de Bijbel. Schubring en Mendelssohn begonnen eraan in 1845 en het jaar daarop al lag de oorspronkelijke, Duitse versie op tafel. Omdat het oratorium in opdracht van het Birmingham Festival was geschreven, moest het eerst nog vlug in het Engels worden vertaald. Zo ging de 'Britse' *Elias* het eerst in première, in 1846 dus, en het was meteen met groot succes.

Het is heerlijke muziek, die ook vandaag de toehoorder dwingt intens te luisteren. Dat is beslist het geval op deze uitstekende opname met goede solisten, een fantastisch geroutineerd koor dat werkelijk alles aankan, en de kunde van de muzikanten van de Akademie für Alte Musik Berlin. Bovendien is de dirigent, met name Hans-Christoph Rademann, niet aan zijn proefstuk toe. *Elias*

moest en zou immers zijn afscheidscadeau worden aan het RIAS Kammerchor.

Meteen is deze live-opname uit het Konzerthaus Berlin (juli 2015) ook een lakmoesproef voor de benadering die deze dirigent doet behoren tot de fine fleur van de topkoördirenten. Dat kan slechts wanneer zo'n gezelschap de stap weet te doen van juist en zelfs perfect zingen naar een spiritueel niveau waarop men weet wat men zingt en meevoelt met het werk. Die empathie is de hele tijd aanwezig en maakt dat de muziek, die op zich al zo mooi en kleurrijk is, ook de gelovige boodschap die erdoorheen klinkt, kan overbrengen op de luisteraar.

Ook de solisten schitteren, zeker de sopraan Marlis Petersen en de Nederlandse bariton Thomas Oliemans. Had de première in Birmingham met de componist als dirigent, dezelfde verfijning? Het moet ooverdovend zijn geweest, maar wellicht ook bombastisch. Dat is de nieuwe opname net niet en daar zijn we Rademann en zijn vertolkers oprecht dankbaar voor. (JC)

Felix Mendelssohn, *Elias*, *Opus 70*, door het RIAS Kammerchor en de Akademie für Alte Musik Berlin, met Marlis Petersen, Lioba Braun, Maximilian Schmitt & Thomas Oliemans, onder leiding van Hans-Christoph Rademann, 2 cd's, Accentus Music, ACC 30356, 30 euro.

CD KLASSIEK

Enge vorstinnen
Barokke meesters

De in 1983 geboren Duits-Oostenrijkse sopraan Anna Prohaska, die vaak te gast is in de vooraanstaande Duitse operahuizen, vertolkt in haar eerste album voor het label Alpha Classics barokaria's gewijd aan koninginnen die tegelijk femme fatale zijn. We horen werk van diverse componisten uit de zeventiende en de achttiende eeuw, maar toch vooral Händel en Purcell.

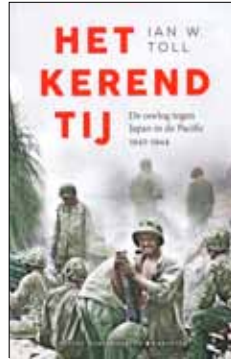
Twee muzikale koninginnen die in dit album optreden, staan in de muziekgeschiedenis als gebeiteld. De eerste is Cleopatra, het vrouwelijke hoofdpersonage in *Giulio Cesare in Egitto* (Julius Caesar in Egypte), een opera van Georg Friedrich Händel uit 1724,

waarin je tot in de details het verbluffende vakmanschap van de componist hoort. De andere is Dido, koningin van Carthago en dé stem in Purcells kameropera *Dido and Aeneas* uit 1688. Al bij al is dat een opmerkelijk kort werk van amper vijftig minuten, maar boordevol schitterende muziek.

Slotstuk van het album is de befaamde aria *Dido's Lament* (in het Nederlands *Weeklacht van Dido*). Aan het eind van de opera sterft Dido immers van verdriet, maar alvorens de geest te geven, zingt ze nog een schitterende *passacaglia*. Prohaska's stem doet de luisteraar vermoeden welk bravoure de zangeressen toen aan de dag moesten leggen. (EDS)

Serpent & Fire, door Anna Prohaska en Il Giardino Armonico onder leiding van Giovanni Antonini, Alpha 250, 23 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Andere oorlog
Ian W. Toll

Wist u dat China en Indonesië behoren tot de vijf landen die tijdens de Tweede Wereldoorlog het meeste dodelijke slachtoffers te betreuren hadden? De 75ste verjaardag van het uitbreken van het 'tweede luik' van de grote wereldbrand ging dan ook met stille trom voorbij. In de Engelstalige wereld heet

dit onderdeel van de wereldoorlog, de strijd in Azië, de *Pacific War*.

Op 7 december 1941 viel Japan de haven van Pearl Harbour op Hawaï (grondgebied van de Verenigde Staten) aan. De maanden daarop veroverde de Japanners zowat heel Zuid-Oost-Azië, om er in overeenstemming met hun Duitse bondgenoot een alleenheerschappij uit te oefenen.

De turf *Het kerend tij* focust helemaal op de jaren 1942 tot 1944. Het leger van de Verenigde Staten kon slechts met de grootste moeite de krijgskansen doen keren. Keerpunt was de zeeslag bij Midway, in de Stille Oceaan, op 4 juni 1942. Maar dan nog was het wachten op het gebruik van twee atoombommen in augustus 1945 alvorens de geallieerden de *Pacific War* wonnen.

Ian W. Toll schrijft een boek voor militaire historici, met veel details over de kriegsorganisatie. Zo leren we dat de Verenigde Staten tot 1946 eigenlijk geen

ministerie van Defensie hadden. De diverse eenheden van de krijgsmacht waren haast agentschappen van de staat, met verregaande bevoegdheden. De verantwoordelijken kwamen ook met elkaar in conflict. Tegelijk is die geschiedenis best spannend, want vol heldhaftige gevechten.

De *Pacific War* was nog om een andere reden belangrijk. In 1941 verklaarde Hitler namelijk de oorlog aan de Verenigde Staten, een overmoedige beslissing die de nazi's uiteindelijk naar de nederlaag dreef. (EDS)

Ian W. Toll, *Het kerend tij. De oorlog tegen Japan in de Pacific*, Karakter, Amsterdam, 687 blz., 34,95 euro, ISBN 978 90 4521 086 5.

BOEK SAMENLEVING

Welke hoop?
Rik Pinxten

De inmiddels gepensioneerde hoogleraar aan de UGent Rik Pinxten was tussen 2003 en 2010 voorzitter van de Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging, voorheen het Humanistisch Ver-

bond, de grootste vereniging die spreekt en ageert namens de vrijzinnigen. In die periode viel hij op met striemende opiniebijdragen tegen het katholieke kerkinstituut en dat vanuit een klassiek antiklerikalisme.

Daarover is weinig terug te vinden in het haast autobiografische boek van zijn hand, *De eeuw van onze kinderen*. Op basis van verhalen uit zijn jeugd in de Antwerpse Seefhoek en vanuit zijn studie bij de Amerikaanse Navajo-indianen kijkt hij naar de westerse cultuur met haar sterke en zwakke kanten.

Pinxten is dan ook antropoloog die culturele en religieuze systemen bestudeert. Hij formuleert een oproep om in een diverse wereld dringend op zoek naar een gedeelde moraal en naar een oprechte praktijk van

hervreiding en respect voor diversiteit. Zijn standpunt is helder: noch premoderne religies noch hedendaagse aanhangers van een eenvoudig reductionistisch sciëntisme, die wetenschap beschouwen als de maatstaf van alles, bieden afdoende antwoorden. Opmerkelijk is zijn belangstelling voor nieuwe spirituele onderstromen, daarbij ook een bewust christendom. (EDS)

Rik Pinxten, *De eeuw van onze kinderen*, Epo, Berchem, 2016, 324 blz., 24,90 euro, ISBN 978 94 6267 080 8.

BOEK SPIRITUALITEIT

Pijn begrepen
Henri Nouwen

De Nederlandse priester en psycholoog Henri Nouwen (1932-1996) publiceerde meer dan veertig boeken en is nog steeds een geliefd spiritueel auteur. Hij schreef ook meer dan vijfduizend brieven in het Engels, waarvan nu een selectie verscheen in Nederlandse vertaling. Ze dateren van 1973 tot enkele dagen vóór zijn dood en werden geselecteerd uit alle Engelstalige brieven in zijn archief. Ze vormen een bijzondere aanvulling op Nouwens oeuvre en de lezer ontdekt er dezelfde thema's in. Een deel van de brieven is gericht aan mensen met een diep-

persoonlijke vraag. In zijn antwoord schrijft hij vaak over zijn eigen kwetsuren. Hij begrijpt de eenzaamheid, het verdriet en de pijn. Omdat Nouwen zijn hart opent, troost hij brievenlezers.

In de brieven antwoordt Henri Nouwen ook op theologische en spirituele vragen, soms van lezers die het niet eens zijn met hem. Zijn antwoorden zijn nooit dogmatisch, maar altijd persoonlijk. Centraal staat de relatie met Jezus. In die zin was Nouwen ongetwijfeld een voorloper van de stijl van paus Franciscus.

Eigenlijk moet je het brievenboek samen lezen met een biografie van de schrijver. Nouwen worstelde tijdens zijn leven met „demonen”, met een diep innerlijk conflict en hij was zelf diep gekwetst. Hij had ook problemen met intimiteit en strijdige gevoelens over zijn eigen seksualiteit. Een verkeerd begrepen en afgebroken vriendschapsrelatie met een man veroorzaakte in de loop van de jaren 1980 een diepe crisis in zijn leven. Daarop moest hij hulp vragen om in het reine te komen met zijn seksuele geaardheid. Hij bevestigde echter nooit publiek zijn homoseksualiteit. „Mijn seksualiteit zal mij veel pijn blijven kosten tot aan mijn

dood”, staat er. „Ik denk niet dat er een oplossing voor is.”

Een brief uit 1987 aan een theologiestudent moet dan weer gelezen worden in het licht van de geschiedenis. De brief gaat over de persoon van pater Thomas Philippe, de spirituele mentor van Arkstichter Jean Vanier. Henri Nouwen heeft kennelijk moeite met het complexe karakter en de omgangsvormen van de pater, terwijl hij zich toch sterk aangetrokken voelde tot diens geschriften. Vorig jaar raakte bekend dat de intussen overleden pater zich schuldig had gemaakt aan geestelijke manipulatie. (EDS)

Henri Nouwen, *Liefs, Henri. Brieven over vriendschap, geloof en spiritueel leven*, Lannoo, Tielt, 2016, 24,99 euro, 300 blz., ISBN 978 94 0143 628 1.